

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Інститут математики, економіки і механіки

Кафедра диференціальної і спеціальної психології

Д и п л о м н а р о б о т а

бакалавра

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: **«ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ УЯВЛЕНЬ ПРО ЖЕРТВ
СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА У ОСІБ ПЕРІОДУ РАННЬОЇ
МОЛОДОСТІ»**

**«GENDER DIFFERENCES IN PERCEPTION ABOUT VICTIMS OF
SEXUAL VIOLENCE IN PEOPLE FROM THE PERIOD OF EARLY
YOUTH»**

Виконала: студентка 4 курсу денної форми навчання
напряму підготовки **6.030102 - «Психологія»**

Чижевич Оксана Анатоліївна

Керівник: кандидат психологічних наук, доцент кафедри
диференціальної і спеціальної психології,

Литвиненко Ольга Дмитрівна _____

Рецензент: кандидат психологічних наук, доцент кафедри
загальної психології і психології розвитку особистості

Артюхіна Н. В.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри

№ ____ від _____ р.

Захищено на засіданні ЕК № ____
протокол № ____ від _____ р.

Оцінка _____ / _____ / _____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

_____ Родіна Н. В.

Голова ЕК

_____ Родіна Н. В.

Одеса – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА ЯК СОЦІАЛЬНО– ПСИХОЛОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ	6
1.1. Поняття та сутність сексуального насильства	6
1.2. Основні теорії виникнення сексуального насильства.....	16
1.3. Фактори сексуальної віктимізації	21
1.4. Психологічні особливості жертв сексуального насильства	27
1.5. Соціальний аспект уявлень про жертв сексуального насильства та відношення до них	38
Висновки до першого розділу	46
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ УЯВЛЕНЬ ПРО ЖЕРТВ СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА У ОСІБ ПЕРІОДУ РАННЬОЇ МОЛОДОСТІ	47
2.1. Організація та методи дослідження	47
2.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження	61
2.3. Порівняльний аналіз результатів дослідження за гендерною ознакою ...	75
Висновки до другого розділу	81
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	86
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

Актуальність. Проблема насильства завжди була частиною існування людського суспільства і являється однією із найбільш глобальних у наш час. Його різноманітні прояви спостерігаються у всіх куточках світу. Життя багатьох людей у всьому світі наповнене насильством, і тим чи іншим чином стосується нас усіх. Найбільш розповсюдженими його видами являються фізичне та сексуальне насильство. Не викликає сумніву той факт, що сексуальне насильство несе в собі набагато більше приниження і ганьби, ніж будь-який інший злочин проти особистості. Воно значно впливає на фізичний і психічний стан людини, а його наслідки проявляються у всіх сферах життєдіяльності і можуть супроводжувати жертву протягом усього життя.

Існують значні розбіжності між країнами в їх підході до сексуального насильства. Деякі з них мають добре розроблене законодавство і юридичні процедури, які широко визначають сексуальне насильство, передбачають важкі покарання для винуватців і потужну підтримку жертв. З іншого боку, є країни з набагато слабшим підходом до цього питання, де не дозволяється засуджувати насильника тільки за свідченням жертви, а певні форми або місця сексуального насильства виключені з юридичного визначення і де жертвам зґвалтування відмовляють у порушенні справи під загрозою того, що їх покарають за безпідставні звинувачення.

Не дивлячись на це, ми не повинні відноситись до нього як до невід'ємної частини нашого існування. З розвитком суспільства зростає потреба кожної людини у повазі приватності, персональної свободи та безпеки, що змушує гостро реагувати на злочини проти особистості.

У тій чи іншій мірі сексуальна поведінка піддавалася соціальному контролю в усі часи. Стійкість сексуального насильства як соціального явища у першу чергу залежить від стереотипів суспільної свідомості, які стосуються прав людини, системи соціальних ролей (гендерні стереотипи) і відповідальності за причинене насильство. Подолання гендерних стереотипів

є важливою складовою його попередження. У нашому суспільстві можна відзначити декілька тенденцій, що створюють необхідність вивчення соціальних уявлень про жертв сексуального насильства: погіршення криміногенної обстановки, збільшення випадків сексуального насильства, в тому числі їх деформація (гомосексуальне насильство, задоволення статевої пристрасті неприродним шляхом). Для того, щоб правильно побудувати реабілітаційну роботу з жертвами, необхідно враховувати і фактор оточення, з боку якого може проявлятися як підтримка, допомога, так і неприйняття, стигматизація, що може не лише не допомогти, але й додатково травмувати.

Хоча сексуальне насильство давно визнане значною соціальною проблемою у світі, серйозний інтерес до цього питання виник лише у XX столітті і був прерогативою криміналістів та психіатрів, які вивчали особистість гвалтівника, аналізували ситуацію насильства. Дослідження жертв насильства проводилися в рамках віктимології і часто заключалися в пошуку провокаційних рис поведінки жертви і ототожнення їх з причинами скоєння злочину.

Дослідженням проблеми віктимності займалися Г. фон Гентіг, Б. Мендельсон, Г. Шнайдер, Дж. Сутул, М.А. Крюкова, Н.Р. Анісімова, Т.В. Шипунова та ін.

Проблема сексуального насильства та уявлень про жертв сексуального насильства відображена у роботах С.М. Єніколопова, Ф. Уолш, Є.С. Хвостова, Т. Сафонова, М. МакКарті, Л. Понтон, І.Б. Вовиній, Н.В. Дворянчикова, А.Д. Гутник, А. М. Рікель та ін.

Але у нашій країні спеціальних психологічних досліджень, які б вивчали особливості уявлень про жертв сексуального насильства та їх вплив досить мало. Саме тому нами була обрана дана тема.

Мета дослідження: теоретичне та емпіричне дослідження гендерних відмінностей уявлень про жертв сексуального насильства у осіб періоду ранньої молодості.

Завдання дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз проблеми сексуального насильства як соціально–психологічного феномену;
2. Підібрати комплекс методик адекватних цілям дослідження;
3. Визначити чинники, що впливають на формування уявлень про жертв сексуального насильства;
4. Виявити відмінності гендерних уявлень про жертв сексуального насильства у осіб періоду ранньої молодості.

Об'єкт дослідження: соціальні уявлення про жертв сексуального насильства.

Предмет дослідження: гендерні відмінності уявлень про жертв сексуального насильства у осіб періоду ранньої молодості.

З метою вирішення поставлених дослідницьких завдань у роботі була використана низка **методів**: метод теоретичного аналізу та узагальнення наукових літературних джерел за досліджуваною проблематикою; метод психолого–діагностичного дослідження; метод математичної статистики (порівняльний аналіз отриманих результатів), кількісний та якісний аналіз. Використовувався комплекс таких психодіагностичних **методик**: методика дослідження схильності до віктимної поведінки О.О. Андронникова, опитувальник рівня агресивності Басса – Дарки, методика діагностики рівня емпатичних здібностей В.В. Бойко, тест – опитувальник «Дослідження рівня асертивності». Також при дослідженні використовувалася анкета, яка направлена на визначення різних аспектів уявлень про феномен сексуального насильства, жертву та насильника.

База дослідження – ОНУ ім. І.І. Мечникова. До загальної вибірки увійшли 60 осіб, серед яких 30 представників чоловічої статті та 30 жіночої, віком від 20 до 24 років.

Структура роботи. Загальний об'єм – 100 сторінок. Робота складається з вступу, 2 розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Список використаної літератури містить 54 джерела.

ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми сексуального насильства як соціально–психологічного феномену дозволяє зробити наступні висновки. Сексуальне насильство – це вид насильства, який характеризується порушенням особливого права – права на статеву недоторканість особи, а також порушенням права на особисту гідність, що робить акти сексуального насильства особливо суспільно небезпечними злочинами. До його форм відносять: зґвалтування, сексуальне домагання та сексуальну експлуатацію. До основних теорій пояснення феномену сексуального насильства належать: феміністська, теорія соціального навчання і еволюційна. Жертвою сексуального насильства може стати будь–яка людина, але деякі особистісні (біофізичні, психологічні, соціальні) та ситуативні (стиль життя, поведінка) фактори підвищують ризик стати жертвою злочину. Сексуальне насильство особливо травмує людину. Його наслідки проявляються у всіх сферах життєдіяльності і можуть супроводжувати жертву протягом усього життя. Стійкість сексуального насильства як соціального явища у першу чергу залежить від стереотипів суспільної свідомості. Сприйняття навколишньої дійсності та соціальні уявлення чоловіків та жінок мають певні особливості. Зокрема, існують гендерні відмінності уявлень про жертв сексуального насильства.

З метою вирішення поставлених дослідницьких завдань у роботі була використана низка методів: метод теоретичного аналізу та узагальнення наукових літературних джерел за досліджуваною проблематикою; метод психолого–діагностичного дослідження; метод математичної статистики, кількісний та якісний аналіз. Був підібраний та використаний такий комплекс психодіагностичних методик: методика дослідження схильності до віктимної поведінки О.О. Андронникова, опитувальник рівня агресивності Басса – Дарки, методика діагностики рівня емпатичних здібностей В.В. Бойко, тест – опитувальник «Дослідження рівня асертивності». Також була розроблена та

використана анкета, яка направлена на визначення різних аспектів уявлень про феномен сексуального насильства, жертву та насильника.

У результаті теоретичного та емпіричного дослідження було виявлено, що ступінь вираженості таких особливостей особистості як віктимність, асертивність, агресивність та емпатія може впливати на формування уявлень про жертв сексуального насильства. За результатами статистичної обробки даних методики дослідження схильності до віктимної поведінки О.О. Андронникова виявлено, що для хлопців більш характерні такі типи віктимної поведінки як: агресивна, некритична, самопошкоджуюча та саморуйнівна. За результатами даних методики «Опитувальник рівня агресивності Басса–Дарки» було встановлено, що фізична, вербальна агресія та агресивність більш характерні для групи хлопців. Натомість, для дівчат – почуття провини та образа. Статистична обробка даних методики діагностики рівня емпатичних здібностей В.В. Бойко дозволила виявити, що для представників жіночої статті, ніж для чоловічої, характерні: раціональний, емоційний канал емпатії, установки, що сприяють емпатії, ідентифікація в емпатії. Також загальний рівень емпатії у дівчат вищий. Аналіз результати статистичної обробки даних тесту–опитувальника «Дослідження рівня асертивності» виявив, що для хлопців у більшій мірі, ніж для дівчат, характерний високий рівень асертивності.

У результаті дослідження гендерних уявлень про жертв сексуального насильства у осіб періоду ранньої молодості були виявлені наступні відмінності. У групі хлопців вважають, що жертвами сексуального насильства стають найчастіше жінки та діти, серед дівчат домінує думка, що жертвою може стати будь–яка людина. Відмінність уявлень можна пояснити явищем деідентифікації. У хлопців образ жертви відокремлюється від образу чоловіка. У дівчат спостерігається така сама тенденція деідентифікації. У них обрах жертви не містить уточнень щодо статті, віку і т.д.

Хлопці частіше, ніж дівчата, приписують жертві провину за вчинене над нею насильство. У двох групах домінуючими факторами, що підвищують

ризик сексуального насильства є: зовнішній вигляд, вживання алкоголю та наркотиків, розпусна поведінка. Але, якщо у групі хлопців дані фактори виступають елементом провокаційної поведінки жертви і означають її провину, то у групі дівчат лише виступають факторами, що привертають увагу насильника і провокують на злочин. Провина все одно приписується гвалтівнику. Такі відмінності можуть бути пов'язані з тим, що представники жіночої статті більш емпатійні, ніж чоловічої.

Більшість хлопців вважають, що жертва може уникнути сексуального насильства, якщо зможе сама себе захистити або не буде провокувати насильника. Представники жіночої статті – якщо бути обережним. Дівчата вважають, що жертвою можна стати де завгодно (вдома, на вулиці, на роботі і т.д.). На думку хлопців, сексуальне насильство частіше скоюють у безлюдних місцях (темні провулки, недобудови або покинуті будинки). Такі значні відмінності можна пояснити тим, що жінки частіше стають жертвами сексуального насильства, вони відчують себе незахищеними у будь-якому місці. У групі хлопців жертва у більшій мірі виступає об'єктом незадоволених або особливих сексуальних потреб насильника. У дівчат, окрім цього, ще й об'єктом для самоствердження насильника.

На думку хлопців, основною причиною, через яку більшість жертв сексуального насильства не повідомляють відповідні правоохоронні органи та не розповідають іншим людям про те, що з ними сталося, є страх. У групі дівчат домінує – сором. Дані відмінності можна пояснити тим, що на думку хлопців, основною емоцією жертв після насильства є страх (не диференційований). На думку дівчат, основні зміни у житті жертв після насильства стосуються проблем у взаємовідносинах з соціальним оточенням.

Можливим напрямком подальших досліджень може стати більш масове вивчення соціальних уявлень про жертв сексуального насильства серед різних прошарків населення та представників вікових категорій. Це може допомогти в профілактиці скоєння злочинів сексуального характеру та реабілітації жертв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акимов Л.Н. Психология сексуальности: [учебное пособие]. / Л.Н. Акимов. – СМІЛ, 2005. – С. 9–14
2. Андронникова О.О. Гендерная дифференциация в психологии / О.О. Андронникова. – М.: НИЦ ИНФРА – М, 2013. – 264
3. Антонин Ю.М. Сексуальные преступления: Научно–популярное исследование / Ю.М. Антонин, А.А. Ткаченко. – М.: Амальтея, 1993. – С. 152–165
4. Бисалиев Р.В. Психологические аспекты агрессии и агрессивного поведения: современное состояние проблемы / Р.В. Бисалиев, А.С. Кубекова // Современные проблемы науки и образования. – Вып. № 2. – 2014. – С. 2–6
5. Бовина И.Б. Особенности социальных представлений о сексуальном насилии: «Маньяк» и «жертва» глазами молодых мужчин и женщин / И.Б. Бовина, Н.В. Дворянчиков, А.Д. Гутник, А.М. Рикиль // Психологическая наука и образование. – Вып. № 1. – 2011. – С. 2–11
6. Ботова М.Г. Насилие как социально–психологический феномен / М.Г. Ботова // Вестник Удмуртского университета. – Вып. 2. – 2010. – С. 141
7. Ботова М.Г. Соотношение понятий «насилие» и «агрессия»: теоретико–эмпирическое исследование / М.Г. Ботова // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. – Вып. № 1. – Т. 18. – 2012. – С. 100–102
8. Будиянський М.Ф. Мотивація насильницької поведінки підлітків / М.Ф. Будиянський // Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. І.С. Сковороди – серія «Психологія». – Вип. 45 (1). – 2013. – С. 57–65

9. Гутник А.Д. Социальные представления о сексуальном насилии над детьми / А.Д. Гутник, Н.В. Дворянчиков // Психология и право. – Вып. № 2. – 2012. – С. 15–18
10. Даренских С.С. Семейное насилие в отношении женщин / С.С. Даренских // Известия Алтайского государственного университета – серия «Педагогика и психология». – Вып. № 2 (78). – Т. 2. – 2013. – С. 53
11. Девярых С.Ю. Психосексуальные особенности юношей, переживших гомосексуальное насилие / С.Ю. Девярых // Вестник Витебского государственного медицинского университета. – Вып. № 3. Т.5. – 2006. – С. 2–3
12. Демидова Л.Ю. Возможности и перспективы изучения эмпатии у лиц с аномалиями сексуального влечения / Л.Ю. Демидова // Психология и право. – Вып. № 3. – 2013. – С. 2–3
13. Загоруля Т.Б. О формировании ассертивного поведения студентов / Т.Б. Загоруля // Психология. – Вып. 16 (4). – 2011. – С. 127
14. Ениколопов С.Н. Теории сексуального насилия / С.Н. Ениколопов, О.А. Кравцова // Прикладная психология. – Вып. № 4. – 1999. – С. 45–54
15. Ениколопов С.Н. Социально–психологические представления о сексуальном насилии в семье / С.Н. Ениколопов, Е.С. Хвостова // психология и право. – Вып. № 1. – 2011. – С. 4 – 8
16. Завиржек Д. Воспоминания инвалидов о сексуальном насилии: факты и умолчания / Д. Завиржек // Журнал исследований социальной политики. – Вып. № 3. – 2009. – С. 349–379
17. Запорожцев А.В. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання. – Київ, 2012. – С. 24
18. Ильин Е.П. Насилие как психологический феномен / Е.П. Ильин // Вестник Герценовского университета. – Вып. № 1. – 2013. – С. 167–173

- 19.Калинина С.Б. Психологические особенности женщин–жертв домашнего насилия / С.Б. Калинина // Психология. – Вып. № 19. – 2010. – С. 54–60
- 20.Калінська С.В. Теоретичний аналіз наукових підходів до проблеми соціальних уявлень у психологічних дослідженнях / С.В. Калінська // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Вип. № 2. – Т. 2. – 2014. – С. 32–35
- 21.Карпова Д.А. Психосемантический анализ восприятия образа женщины у лиц, совершивших агрессивные сексуальные преступления / Д.А. Карпова, Н.В. Дворянчиков // Психология и право. – Вып. № 3. – 2011. – С. 10
- 22.Корчовий М.М. Вивчення і використання кримінологічної та віктимологічної інформації при запобіганні статевим злочинам та їх розкритті / М.М. Корчовий // Вісник Академії управління МВС. – Вип. № 3. – 2008. – С. 47–56
- 23.Корчовий М.М. Причини виникнення насильства у статевій поведінці молоді / М.М. Корчовий // Вісник Академії управління МВС. – Вип. № 1. – 2009. – С. 179–188
- 24.Крюкова М.А. Психологические особенности изучения личности предполагаемого преступника (на примере серийного сексуального убийцы) / М.А. Крюкова // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова – серія «Психологія». – Вип. 4 (34). – Т. 19. – 2014. – С. 38 – 41
- 25.Крюкова М.В. Особенности влияния домашнего насилия на личность женщины / М.В. Крюкова // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. – Вып. № 4 – 1. – 2008. – С. 27–31
- 26.Литвиненко О.Д. Проблема психотравми у психологічній науці: основні погляди та підходи / О.Д. Литвиненко // Вісник Одеського національного університету серія – «Психологія». – Вип. 13. – Т. 16. – С. 182

- 27.Литвиненко О.Д. Психосоматичний підхід до проблеми психологічного здоров'я особистості / О.Д. Литвиненко // Науковий вісник Херсонського державного університету – серія «Психологічні науки». – Вип. № 4. – 2016. – С. 68
- 28.Максимов А.М. психологические исследования мужской гомосексуальной проституции / А.М. Максимов // Консультативная психология и психотерапия. – Вып. № 1. – 2001. – С. 144–145
- 29.Малкина–Пых И.Г. Виктимология. Психология поведения жертвы / И.Г. Малкина–Пых. – Питер, 2010. – С. 98–108
- 30.Мамедова С.С. К вопросу о насилии как научном понятии / С.С. Мамедова // Молодой ученый. – Вып. № 8. – 2016. – С. 875–877
- 31.Мельник М.І. Науково – практичний коментар кримінального кодексу України / М.І. Мельник, М.І. Хавронюк. – Вид. 7. – К: Юридична думка. – 2010. – С. 145–155
- 32.Мелешев С.Б. Серійні сексуальні вбивства: проблеми визначення та розкриття / С.Б. Мелешев // Право і безпека. – Вип. 3. – 2004. – С. 86–87
- 33.Морозов Б.В. Виктимологическая характеристика негативного поведения жертв изнасилований / Б.В. Морозов, А.А. Давыдова // Вестник ЮУрГУ. – Вып. № 18 (118). – 2008. – С. 48–49
- 34.Мосъпан Ю. Гендерні стереотипи в сучасному українському суспільстві / Ю. Мосъпан. Збірник наукових праць з гуманітарних дисциплін «Славута», 2015. – 68 с.
- 35.Насилие и его влияние на здоровье. Доклад о ситуации в мире / Под ред. Г. Круга и др. / Пер. с англ. – М: Изд – во «Весь Мир». – 2003. – С. 155–169
- 36.Невярович Н.Е. Процессуальная психотерапия женщин–жертв сексуального насилия: автореф. дис. канд. психол. наук. – СПб, 2004. – 16 с.
- 37.Нуцкова Е.В. Феноменология психологических последствий сексуального злоупотребления у детей и подростков в зависимости от

- действия различных факторов / Е.В. Нуцкова // психология и право. – Вып. № 1. – Т. 6. – 2016. – С. 79–81
- 38.Оссауленко С.А. Серийные сексуальные убийства / С.А. Оссауленко, В.И. Старлива–Тарасова // Гуманитарные, социально–экономические и общественные науки. – Вып. № 1. – 2015. – С. 166–168
- 39.Платонова Н.В. Особенности психических нарушений у детей в возрастном аспекте при перманентном сексуальном насилии / Н.В. Платонова // Психическая депривация детей в трудной жизненной ситуации: образовательные технологии профилактики, реабилитации, сопровождения. – Москва, 2007. – С. 22–25
- 40.Попіль В.І. Гендерне насильство: кримінально–правові та кримінологічні аспекти / В.І. Попіль // Правничий вісник Університету економіки та права. – Вип. 4. – 2009. – С. 171–177
- 41.Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты [учебное пособие]. / Д.Я. Райгородский. – Самара: Издательский дом «БАХ–РАХ–М», 2001. – С. 174–180
- 42.Родіна Н.В. Вплив копінгу на відчуття суб`єктивної безпеки особистості / Н.В. Родіна // Вісник Одеського національного університету. – Вип. № 19 (34). – 2014. – С. 68–74
- 43.Рубан Т.В. Причини, форми та наслідки сексуального насильства дітей у сім'ї / Т.В. Рубан // Вісник Луганського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. – Вип. № 17 (180). – 2009. – С. 131–135
- 44.Самойленко К.В. Криминологическая характеристика лиц, совершающих сексуальное насилие в семье / К.В. Самойленко // Вестник Краснодарского университета. – Вып. № 1 (23). – 2014. – С. 43–44
- 45.Свечникова А.С. Феномен насилия над детьми в семье / А.С. Свечникова // Вестник Волгоградского государственного университета – серия «Исследования молодых ученых». – Вып. № 7. – 2008. – С. 16–17

46. Семерикова А.А. Психологические особенности виктимного поведения женщин в ситуации домашнего насилия / А.А. Семерикова, Н.Р. Анисимова // Сервис в России и за рубежом. – Вып. № 1 (57). – Т. 9. – 2015. – С. 57–64
47. Серов А.Д. Оценка когнитивных искажений в сфере сексуальности у лиц, совершивших половые преступления против несовершеннолетних / А.Д. Серов // Психологическая наука и образование. – Вып. № 3. – 2014. – С. 193
48. Тимко С.А. Мужчина – жертва семейного насилия / С.А. Тимко, В.П. Тимко // Виктимология. – Вып. № 3 (9). – 2016. – С. 33–38
49. Титова А.С. Факторы, влияющие на психологическое состояние жертвы / А.С. Титова // Виктимология. – Вып. 2 (8). – 2016. – С. 37–40
50. Труханов Г. Принципы классификации личности жертв преступлений / Г. Труханов // Вісник Одеського національного університету – серія «Психологія». – Вип. 11. – Т. 11. – 2006. – С. 68–72
51. Хван А.А. Стандартизация опросника А.Басса и А. Дарки / А.А. Хван, Ю.А. Зайцев, Ю.А. Кузнецова // Психологическая диагностика. – Вып. № 1. – 2008. – С. 35–40
52. Шаповаленко И.В. Возрастная психология (Психология развития и возрастная психология) / И.В. Шаповаленко. – М.: Гардарины, 2005. – 79 с.
53. Шипунова Т.В. Сексуальная виктимизация студенческой молодежи: гендерный аспект / Т.В. Шипунова // Вестник Санкт-Петербургского университета. – Вып. № 4. – 2011. – С. 420–427
54. Шукшина Л.В. Личностные особенности женщин, переживших насилие / Л.В. Шукшина // Инновационная наука. – Вып. № 3. – 2016. – С. 227–228

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета

1. Які духовні цінності для Вас є найважливішими?
2. Чи існує у нашому суспільстві проблема сексуального насильства?
3. Чи є сексуальне насильство розповсюдженим явищем?
4. Як Ви вважаєте, чи потрібно відкрито обговорювати тему сексуального насильства?
5. На Вашу думку, сексуальне насильство є протиправним?
6. Чому люди скоюють сексуальне насильство?
7. Як Ви вважаєте, чи можна уникнути сексуального насильства? Якщо так, то яким чином?
8. Хто, на Вашу думку, стає жертвами сексуального насильства?
9. Де скоюють сексуальне насильство?
10. Як Ви вважаєте, чи винна жертва сексуального насильства у тому, що з нею сталося? Якщо ні, то хто?
11. Які фактори підвищують ризик сексуального насильства?
12. Чи впливає стать, вік, зовнішній вигляд, наявність шкідливих звичок на можливість стати жертвою сексуального насильства?
13. Чому, на Вашу думку, переважна більшість жертв сексуального насильства не повідомляє відповідні правоохоронні органи та не розповідає про те, що сталося іншим людям?
14. Чи змінюється життя жертв після акту чи спроби сексуального насильства? Якщо так, то як?
15. Чи існують спеціальні організації та служби, що допомагають жертвам сексуального насильства?
16. Хто, на Вашу думку, виступає в ролі гвалтівника?
17. Чи повинен отримати покарання гвалтівник?

«Сирі» бали за методикою дослідження схильності до віктимної поведінки О.О. Андронникова у групі дівчат

Шкали		Соціальної бажаності	Схильності до агресивної віктимної поведінки	Схильності до самопошкоджуючої і саморуйнівної віктимної поведінки	Схильності до гіперсоціальної поведінки	Схильності до залежної та безпомічної поведінки	Схильності до некритичної поведінки	Реалізованої віктимності
1	КЮ	3	20	9	5	13	10	11
2	ДОО	3	13	7	7	7	10	6
3	СЛБ	3	9	7	5	5	9	5
4	БЯО	3	5	5	4	5	7	2
5	ЗІЛ	4	13	10	4	8	7	9
6	ТНО	5	11	6	5	6	2	4
7	БАВ	4	12	8	8	9	8	5
8	БІВ	3	16	13	8	8	12	8
9	БВВ	3	8	10	9	13	8	10
10	ПКЄ	1	12	10	8	15	10	9
11	ГЯВ	4	8	7	6	9	8	8
12	ЛАВ	5	6	5	3	4	4	3
13	ІДІ	1	12	11	6	4	14	8
14	ПЛЮ	3	12	8	6	8	8	7
15	ЧМА	3	7	5	6	6	6	4
16	КВІ	2	10	9	3	6	10	8
17	БКВ	4	10	5	5	9	3	7
18	ЛТА	2	5	8	4	6	10	6
19	ММІ	3	13	8	3	1	7	4
20	КНЮ	4	15	8	5	9	10	6
21	ШЮМ	4	10	7	6	11	8	7
22	СКБ	4	3	6	9	8	8	5
23	ЛЄВ	4	7	6	2	5	6	4
24	ПКК	3	8	7	4	6	5	4
25	ААВ	4	9	8	6	3	7	2
26	ЗАВ	3	12	8	7	8	14	7
27	ТНО	3	10	10	9	9	7	8
28	КВВ	5	12	8	8	5	10	5
29	ПВІ	4	11	6	5	8	6	6
30	КАГ	4	5	7	5	6	7	7

«Сирі» бали за методикою дослідження схильності до віктимної поведінки О.О. Андронникова у групі хлопців

Шкали		Соціальної бажаності	Схильності до агресивної віктимної поведінки	Схильності до самопошкоджуючої і саморуйнівної віктимної поведінки	Схильності до гіперсоціальної поведінки	Схильності до залежної та безпомічної поведінки	Схильності до некритичної поведінки	Реалізованої віктимності
1	АДМ	3	16	13	5	6	10	7
2	ШСО	2	8	12	5	10	11	10
3	ЦВВ	3	11	10	5	8	12	7
4	ЛВП	2	14	10	6	6	6	8
5	ОРВ	4	7	12	6	9	7	5
6	ОВІ	2	21	14	5	10	15	12
7	ФВО	3	13	9	5	9	12	9
8	ЦОО	2	9	11	4	9	8	6
9	ПП	4	16	8	8	7	9	7
10	ДВВ	3	9	8	8	9	9	6
11	КСО	4	16	12	8	6	10	7
12	ДОІ	1	20	14	5	2	13	6
13	ЛМФ	3	15	10	8	6	12	7
14	ТСІ	4	11	11	6	5	12	8
15	НВВ	4	13	9	5	9	7	6
16	ІСВ	5	7	6	3	5	6	5
17	ТІС	2	16	11	6	3	11	6
18	ТВО	1	17	11	6	2	10	4
19	КРА	2	16	12	5	5	10	7
20	САВ	3	12	8	6	9	8	7
21	КРО	1	19	14	6	6	11	7
22	ЧП	2	10	9	6	10	8	8
23	МДО	4	12	12	8	6	10	6
24	БВО	1	18	12	5	3	11	7
25	ШБО	3	14	10	8	8	9	6
26	КАД	2	12	9	7	2	8	4
27	ГДВ	2	14	12	5	9	10	5
28	ТОІ	2	14	15	7	8	9	11
29	ПЯІ	2	20	12	5	7	15	10
30	ЗІВ	2	9	12	10	2	8	5

«Сирі» бали за методикою «Опитувальник рівня агресивності

Басса – Дарки» у групі дівчат

Шкали		Фізична агресія	Непряма агресія	Роздратування	Негативізм	Образа	Підозрілість	Вербальна агресія	Почуття провини	Агресивність	Ворожість
1	КЮ	10	7	9	4	7	3	9	7	26	10
2	ДОО	4	6	7	2	6	6	8	8	18	12
3	СЛБ	4	6	6	4	2	4	10	7	20	6
4	БЯО	1	3	2	2	2	3	5	7	9	5
5	ЗІЛ	3	4	5	1	5	6	6	8	13	11
6	ТНО	5	5	7	1	3	3	9	5	19	6
7	БАВ	5	5	5	1	3	2	9	4	19	5
8	БІВ	5	5	9	3	2	6	12	7	22	8
9	БВВ	3	6	7	3	4	6	10	9	19	10
10	ПКЄ	7	6	10	4	7	5	5	9	18	12
11	ГЯВ	5	3	4	2	5	6	6	8	14	11
12	ЛАВ	2	3	3	2	3	3	8	4	13	6
13	ІДІ	5	4	4	3	3	5	5	2	14	8
14	ПЛЮ	4	7	7	3	6	6	11	6	22	12
15	ЧМА	6	6	6	3	1	5	9	4	21	6
16	КВІ	4	3	5	4	3	0	6	5	13	3
17	БКВ	6	6	5	2	4	1	7	7	19	5
18	ЛТА	3	4	7	2	3	4	3	8	10	7
19	ММІ	5	4	3	1	1	4	9	4	18	5
20	КНЮ	8	4	9	2	8	4	7	8	19	12
21	ШЮМ	3	3	6	5	4	6	7	4	13	9
22	СКБ	5	2	5	0	3	5	5	7	12	8
23	ЛЄВ	1	3	5	3	3	5	7	7	11	8
24	ПКК	4	5	2	2	4	4	9	5	18	8
25	ААВ	6	3	2	1	1	3	8	1	17	4
26	ЗАВ	8	5	6	5	5	5	11	6	24	10
27	ТНО	5	2	4	1	1	4	10	5	17	5
28	КВВ	7	6	8	3	2	5	12	8	25	7
29	ПВІ	4	5	5	2	4	5	11	8	20	9
30	КАГ	4	3	3	2	5	3	9	4	16	8

**«Сирі» бали за методикою «Опитувальник рівня агресивності
Басса – Дарки» у групі хлопців**

Шкали		Фізична агресія	Непряма агресія	Роздратування	Негативізм	Образа	Підозрілість	Вербальна агресія	Почуття провини	Агресивність	Ворожість
1	АДМ	8	6	2	1	5	8	10	6	24	13
2	ШСО	5	7	2	3	3	6	9	6	21	9
3	ЦВВ	7	6	6	4	7	7	8	7	21	14
4	ЛВП	9	4	8	1	2	6	9	5	22	8
5	ОРВ	7	5	3	2	3	2	10	3	22	5
6	ОВІ	8	8	7	5	8	5	8	7	24	13
7	ФВО	6	6	3	2	3	5	7	6	19	8
8	ЦОО	5	3	4	1	3	6	5	8	13	9
9	ПП	6	2	5	2	1	5	10	4	18	6
10	ДВВ	4	4	3	2	1	4	9	4	17	5
11	КСО	7	7	9	3	2	3	6	6	20	5
12	ДОІ	8	7	6	4	1	7	12	4	27	8
13	ЛМФ	4	6	4	3	4	4	11	9	21	8
14	ТСІ	7	6	6	3	5	3	8	5	21	8
15	НВВ	7	2	5	1	4	5	11	6	20	9
16	ІСВ	3	2	1	1	0	4	3	0	8	4
17	ТІС	6	4	5	4	1	3	12	4	22	4
18	ТВО	9	6	5	4	1	3	11	3	26	4
19	КРА	9	4	2	2	3	9	9	3	22	12
20	САВ	9	4	6	3	6	8	5	5	18	14
21	КРО	9	6	7	4	2	6	12	4	27	8
22	ЧП	6	5	3	1	2	4	6	4	17	6
23	МДО	8	5	6	1	2	4	8	7	21	6
24	БВО	8	7	8	2	1	4	11	4	26	5
25	ШБО	7	4	6	3	1	4	10	4	21	5
26	КАД	6	5	5	2	2	3	9	5	20	5
27	ГДВ	7	1	7	4	3	5	11	5	19	8
28	ТОІ	6	4	6	3	2	3	11	5	21	5
29	ПЯІ	8	6	6	4	1	4	13	4	27	5
30	ЗІВ	6	3	1	2	0	1	8	0	17	1

«Сирі» бали за методикою діагностики рівня емпатичних здібностей

В.В. Бойко у групі дівчат

Шкали		Рациональний канал емпатії	Емоційний канал емпатії	Інтуїтивний канал емпатії	Установки, що сприяють емпатії	Проникаюча здатність в емпатії	Ідентифікація в емпатії	Загальний рівень емпатії
1	КЮ	4	5	1	6	4	2	22
2	ДОО	3	4	4	4	3	2	20
3	СЛБ	6	6	4	2	3	4	25
4	БЯО	1	3	2	5	3	2	16
5	ЗІЛ	2	3	2	4	1	3	15
6	ТНО	1	2	1	3	4	2	15
7	БАВ	2	4	4	6	4	4	24
8	БІВ	2	5	4	6	3	3	23
9	БВВ	5	5	2	3	2	6	23
10	ПКЄ	4	3	5	4	2	4	22
11	ГЯВ	2	3	3	5	5	5	23
12	ЛАВ	6	3	4	3	4	5	25
13	ІДІ	4	1	3	3	4	5	20
14	ПЛЮ	2	5	3	5	2	5	22
15	ЧМА	5	4	1	3	4	5	22
16	КВІ	3	2	4	3	4	6	22
17	БКВ	3	4	3	3	5	5	23
18	ЛТА	2	4	4	5	5	4	24
19	ММІ	3	2	5	4	4	4	22
20	КНЮ	4	4	3	4	4	4	23
21	ІШЮМ	2	3	3	5	4	4	21
22	СКБ	4	4	2	5	4	5	24
23	ЛЄВ	1	2	3	4	4	4	22
24	ПКК	2	4	2	3	4	6	21
25	ААВ	1	2	3	5	5	2	18
26	ЗАВ	2	2	5	5	5	3	22
27	ТНО	2	4	3	5	3	5	22
28	КВВ	5	5	3	4	5	4	26
29	ПВІ	3	5	3	4	2	3	20
30	КАГ	2	2	1	3	5	2	15

«Сирі» бали за методикою діагностики рівня емпатичних здібностей

В.В. Бойко у групі хлопців

Шкали		Рациональний канал емпатії	Емоційний канал емпатії	Інтуїтивний канал емпатії	Установки, що сприяють емпатії	Проникаюча здатність в емпатії	Ідентифікація в емпатії	Загальний рівень
1	АДМ	4	3	5	4	3	3	22
2	ШЄО	3	3	2	4	3	2	17
3	ЦВВ	2	4	3	3	3	1	16
4	ЛВП	3	5	2	3	2	2	17
5	ОРВ	4	4	3	5	4	1	21
6	ОВІ	5	4	2	3	2	4	20
7	ФВО	6	3	1	6	3	4	23
8	ЦОО	4	2	2	5	5	3	21
9	ПІІ	3	4	1	2	4	1	15
10	ДВВ	4	2	1	4	3	4	18
11	КСО	1	3	4	4	1	2	15
12	ДОІ	2	4	3	2	2	2	15
13	ЛМФ	3	3	3	4	3	5	21
14	ТСІ	0	3	1	5	4	2	15
15	НВВ	3	2	3	3	4	2	17
16	ІСВ	3	0	1	2	6	3	15
17	ТІС	3	4	5	1	4	1	18
18	ТВО	3	3	1	2	5	1	15
19	КРА	6	3	2	4	3	2	20
20	САВ	5	3	5	3	2	2	20
21	КРО	5	4	2	1	4	3	19
22	ЧІІ	6	4	4	3	4	4	25
23	МДО	4	4	2	4	4	2	20
24	БВО	4	4	5	2	3	2	20
25	ШБО	4	6	2	3	3	4	22
26	КАД	3	5	2	2	4	1	17
27	ГДВ	3	4	2	3	4	2	18
28	ТОІ	2	6	2	2	4	2	18
29	ПЯІ	3	4	1	4	3	1	16
30	ЗІВ	5	2	2	5	3	3	20

Додаток К

**«Сирі» бали по тесту – опитувальнику «Дослідження рівня асертивності»
у групі дівчат**

Шкали		А (незалежність, автономність)	Б (упевненість, рішучість)	В (соціальна бажаність)
1	КЮ	2	3	2
2	ДОО	2	7	3
3	СЛБ	5	6	3
4	БЯО	6	6	3
5	ЗІЛ	4	7	2
6	ТНО	6	6	4
7	БАВ	4	6	2
8	БІВ	4	4	2
9	БВВ	3	3	3
10	ПКЄ	5	4	3
11	ГЯВ	4	6	2
12	ЛАВ	6	6	1
13	ІДІ	5	7	1
14	ПЛЮ	6	6	1
15	ЧМА	5	7	3
16	КВІ	4	5	2
17	БКВ	3	4	1
18	ЛТА	1	5	2
19	ММІ	8	6	3
20	КНЮ	2	7	1
21	ШЮМ	6	7	4
22	СКБ	4	7	1
23	ЛЄВ	5	8	2
24	ПКК	4	5	2
25	ААВ	6	8	3
26	ЗАВ	4	4	3
27	ТНО	4	8	3
28	КВВ	4	7	3
29	ПВІ	4	5	3
30	КАГ	5	6	2

**«Сирі» бали по тесту – опитувальнику «Дослідження рівня асертивності»
у групі хлопців**

Шкали		А (незалежність, автономність)	Б (упевненість, рішучість)	В (соціальна бажаність)
1	АДМ	5	6	1
2	ШЄО	5	6	2
3	ЦВВ	4	8	2
4	ЛВП	5	8	2
5	ОРВ	6	5	3
6	ОВІ	2	6	1
7	ФВО	4	6	1
8	ЦОО	6	8	0
9	ПП	6	8	2
10	ДВВ	4	4	3
11	КСО	5	8	3
12	ДОІ	7	7	2
13	ЛМФ	4	7	3
14	ТСІ	4	7	1
15	НВВ	6	7	3
16	ІСВ	6	7	2
17	ТІС	6	8	2
18	ТВО	7	7	2
19	КРА	4	6	1
20	САВ	5	7	1
21	КРО	7	7	2
22	ЧП	4	4	2
23	МДО	4	7	1
24	БВО	5	7	1
25	ШБО	6	7	1
26	КАД	5	7	2
27	ГДВ	4	7	2
28	ТОІ	4	5	1
29	ПЯІ	7	8	2
30	ЗІВ	7	7	2